

लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, कृषि, वन (जनरल फरेष्ट्री समूह), इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

भाग १ - लिखित परीक्षा

भाग २ - अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : २००

पूर्णाङ्क : ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	परीक्षा प्रणाली	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णा ंक
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	१०	१०×५=५०	छोटो छोटो उत्तर	१.३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	५	५×१०=५०	लामो उत्तर	१.३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		४	४×१५=६०	विश्लेषणात्मक समीक्षा	३ घण्टा	१००	४०
			२	२×२०=४०	विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर			

- माथि उल्लिखित सबै सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथम पत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रवाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रवाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रवाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रवाट हुनेछ ।
- प्रथम पत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- पाठ्यक्रम लागु मिति २०६०।१४ गते
- प्रथम पत्र खण्ड (क) परिमार्जन मिति २०६४।६।१७ गते

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, कृषि, वन (जनरल फरेष्ट्री समूह), इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र खण्ड (क) प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार
 - १.१ व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - १.२ सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
 - १.३ नेपालको वर्तमान संविधान
२. सार्वजनिक प्रशासन
 - २.१ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
 - २.२ कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
 - २.३ आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
३. व्यवस्थापन
 - ३.१ व्यवस्थापनको अवधारणा
 - ३.२ व्यवस्थापनमा नेतृत्व, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
 - ३.३ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
 - ४.१ विकास प्रशासनको अवधारणा
 - ४.२ विकासमा जनसहभागिता
 - ४.३ आवधिक योजना
 - ४.४ दिगो विकास
 - ४.५ विकेन्द्रीकरण
 - ४.६ गरीबी निवारण
 - ४.७ सुशासन
 - ४.८ विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
 - ४.९ जनसंख्या र बसाँईसराई
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
 - ५.१ लोकतन्त्र र समावेशीकरण
 - ५.२ कानुनी राज्य
 - ५.३ मानव अधिकार
 - ५.४ लैंगिक सवाल (Gender Issues)
 - ५.५ आरक्षण र सकारात्मक विभेद
 - ५.६ प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपाली समाज र यस्को बनोट
 - ६.१ नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
 - ६.२ आदिवासी, जनजाती, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

९ समाप्त ९

लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, कृषि, वन (जनरल फरेष्ट्री समूह), इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय

अंक:- ५०

निम्न लिखित पाठ्यांश (सन्दर्भ सामग्री समेत) बाट सामान्यतः वन सेवासंग सम्बन्धित प्रश्नहरू सोधिने छन् :-

१. नीति, रणनीति र योजना

- १.१ चालु र सो भन्दा अघिल्लो पञ्चवर्षीय योजनाहरू
- १.२ घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन नीति, २०६०
- १.३ वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान नीति, २०६०
- १.४ कबुलियती वन नीति, २०५९
- १.५ राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०५९
- १.६ National Conservation Strategy, 1988
- १.७ Forestry Sector Master Plan, 1988
- १.८ National Environmental Policy and Action Plan I & II 1993
- १.९ Agriculture Perspective Plan, 1995
- १.१० Revised Forest Policy, 2000
- १.११ Nepal Biodiversity Strategy , 2002
- १.१२ Poverty Reduction Strategy, 2002
- १.१३ Monitoring and Evaluation Strategy, 2003

२. ऐन र नियमावली

- २.१ निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- २.२ आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ तथा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४
- २.३ नेपाल वन सेवा (गठन, समूह, तथा श्रेणी) विभाजन र नियुक्ति नियमहरू, २०५१
- २.४ वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१
- २.५ नेपाल प्रकृति संरक्षण कोष ऐन, २०३९ तथा नेपाल प्रकृति संरक्षण कोष नियमावली, २०४१
- २.६ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य-जन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०
- २.७ संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२
- २.८ मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२
- २.९ संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५६
- २.१० वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- २.११ निजी वन जंगल राष्ट्रियकरण ऐन, २०१३
- २.१२ हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६
- २.१३ चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३०
- २.१४ खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४
- २.१५ बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३
- २.१६ वन्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४
- २.१७ नेपाल खानी ऐन, २०२३
- २.१८ जलचर संरक्षण ऐन, २०१६

लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, कृषि, वन (जनरल फरेष्ट्री समूह), इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.१९ भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९
- २.२० मुलुकी ऐन, २०२० (अदालती वन्दोवस्त र दण्ड सजाय)
- २.२१ स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५

३. निर्देशिका र अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौता

- ३.१ सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०५८
- ३.२ वन पैदावार विक्री वितरण निर्देशिका, २०५९
- ३.३ वन क्षेत्रको लागि वातावरणीय निर्देशिका, २०५३
- ३.४ वातावरण निर्देशिका, २०५४
- ३.५ Convention on International Trades in Endangered Species (CITES)
- ३.६ Convention on Biological Diversity, 1992
- ३.७ the International Tropical Timber Agreement (ITTA), 1983 and International Tropical Timber Organization (ITTO)
- ३.८ Global Environmental Facility (GEF)
- ३.९ World Summits on Sustainable Development

-----○-----

नमुना प्रश्नहरु

- १ प्रचलित वन ऐन २०४९ र नियमावली २०५१ मा भएका दण्ड जरिवानाका प्रावधानहरुको विश्लेषण गरी समसामयिक सुधारका लागी प्रस्ताव गर्नुहोस् । १०
- २ वन क्षेत्र माथि भैरहेको अतिक्रमण, चोरी कटान, चोरी शिकार जस्ता अपराध नियन्त्रण र प्रभावकारी संरक्षण एवं व्यवस्थापनमा विद्यमान वन क्षेत्रको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीको विश्लेषण गरी सुधारको लागी आफ्नो सभाब प्रस्तुत गर्नुहोस् । १०
- ३ सामुदायिक वन र मध्यवर्ती व्यवस्थापन पद्धतीहरु बीचको तात्विक सैद्धान्तिक भिन्नताहरु के के छन् ? यी दुबै पद्धतीमा देखिएका बिसंगती र कमिकमजोरीहरुलाई विश्लेषण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागी आफ्नो सुभाब प्रस्तुत गर्नुहोस् । १०